

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗЯХ

УДК 336.1:631/155 Проф. Н.С. Прокопенко, д-р екон. наук; доц. О.А. Громов, канд. екон. наук – ПВНЗ "Європейський університет"

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Доведено, що система цілеспрямованих інвестицій держави в інноваційні проекти здатна вивести галузь на якісно вищий конкурентний рівень, забезпечивши рентабельне виробництво сільськогосподарської продукції, його оптимальне співвідношення та відновлення і збереження природних ресурсів. Також зазначено, що стимулювання національних заощаджень та інноваційного інвестування – це основний механізм, за допомогою якого держава може активізувати процеси розвитку, які детерміновані з порушеннями в основному капіталі країни та сталим попитом на продукцію. Аргументовано, що модель інноваційного розвитку аграрного виробництва повинна мати насамперед соціально-економічний характер, адже зміни, які спричинять процеси економічного розвитку, мають забезпечувати покращення рівня життя населення, а також вирішувати і супутні проблеми (міграція із сіл у місто, забезпечення навчання протягом усього життя, структурні зрушення у верствах населення тощо). Визначено фактори впровадження інновацій в аграрний сектор економіки України. Досліджено умови розроблення і послідовної реалізації довгострокової стратегії інноваційного оновлення сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: казначейське обслуговування, державна підтримка, інноваційне підприємництво, сільське господарство, модель інноваційного розвитку, інвестиції.

Результати дослідження свідчать, що бар'єром для інноваційного розвитку аграрного сектору економіки є перекис у розподілі державних інвестицій в сторону міст, а також неправильні інвестиційні рішення всередині аграрного сектору. Зазвичай віддача інвестицій у вітчизняне сільське господарство дуже низька, оскільки здійснюються або субсидіювання приватних потреб, або ж соціальні регресивні виплати. Такі витрати є малопродуктивними, на відміну від фінансування сільськогосподарських досліджень, розвитку сільської інфраструктури, освіти, охорони здоров'я.

Метою роботи є висвітлення результатів дослідження особливостей казначейського обслуговування державної підтримки розвитку інноваційного підприємництва в сільському господарстві.

Проблему особливостей казначейського обслуговування розвитку аграрних підприємств досліджували такі вітчизняні вчені, як: В.П. Галушко, Л.В. Діброва, А.Д. Діброва, М.Я. Дем'яненко, С.І. Кузьменко, П.Т. Саблук, В.М. Скупий, С.І. Юрій, В.І. Стоян, О.С. Даневич [4], С.В. Майстро [5], Н. Танклевська, О. Супрун та ін. Проте ще залишаються багато невирішених проблем бюджетної політики у сфері підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору, а також не враховуються особливості регіонів.

Стимулювання національних заощаджень та інноваційного інвестування – це основний механізм, за допомогою якого держава може активізувати процеси розвитку, які детерміновані з порушеннями в основному капіталі країни та

сталим попитом на продукцію. Тому заохочення такого попиту є невідкладним завданням ефективної державної політики і це можливо в сучасному конкурентному середовищі лише в поєднанні із стимулюванням попиту на інновації.

Світовими дослідженнями підтверджено високий рівень окупності досліджень у сільському господарстві: коефіцієнт віддачі від досліджень змінюється в межах від 35 до 50 % [1]. Таким чином, з метою встановлення оптимального міжгалузевого розподілу державних інвестицій необхідно систематично здійснювати порівняння окупності витрат у різних галузях. Система цілеспрямованих інвестицій держави в інноваційні проекти здатна вивести галузь на якісно вищий конкурентний рівень, забезпечивши рентабельне виробництво сільськогосподарської продукції, його оптимальне співвідношення та відновлення і збереження природних ресурсів [2, 3].

Основне завдання підтримки вітчизняного аграрного сектору економіки повинно забезпечувати баланс між додатковою підтримкою доходів та головними державними програмами, спрямованими на стимулювання довгострокового розвитку галузі. Оптимальне співвідношення може досягатися за допомогою альтернативних методів забезпечення грошових надходжень, процедур їх надання, тимчасових протекційних заходів у поєднанні з інституційними трансформаціями, які не будуть спотворювати конкурентні умови діяльності суб'єктів господарювання.

Модель інноваційного розвитку аграрного виробництва повинна мати насамперед соціально-економічний характер, адже зміни, які спричинять процеси економічного розвитку, мають забезпечувати покращення рівня життя населення, а також вирішувати і супутні проблеми (міграція із сіл у місто, забезпечення навчання протягом усього життя, структурні зрушення у верствах населення тощо). Виконання цих завдань буде забезпечуватися за умови соціального спрямування державної інноваційної політики, моніторингу й аналізу соціальних наслідків інноваційних проектів та інноваційної діяльності соціально-економічної системи на всіх її рівнях.

З огляду на зазначені вище зовнішні фактори впливу на інноваційну активність аграрного виробництва, побудова системи стратегічних пріоритетів та переваг розвитку держави законодавчо повинна базуватися на взаємодії інформаційно-технологічного, фінансово-економічного і соціально-екологічного факторів глобалізації. Виходячи з базових умов України, розмірів і якості природних ресурсів, якими вона володіє, аграрні підприємства регіону мають всі можливості бути провідною ланкою у забезпеченні економічного зростання країни, але лише в разі розроблення і послідовної реалізації довгострокової стратегії інноваційного оновлення сільськогосподарського виробництва, яка повинна враховувати такі умови:

- 1) орієнтуватися на п'ятий технологічний уклад та освоювати перспективний шостий; застосовувати програмно-цільове управління інноваційним процесом із визначенням пріоритетів та завдань для аграрного сектору кожного регіону;
- 2) забезпечувати довгострокове соціально-економічне зростання аграрного сектору економіки на інноваційній основі;
- 3) сформуванню нерозривну систему "наука – інновації – виробництво" через створення великих організаційних формувань, здатних акумулювати інвестиційний капітал;

- 4) збільшувати чисельність сільського населення за рахунок скорочення рівня смертності та підвищення рівня народжуваності;
- 5) підвищувати в довгостроковій перспективі зайнятість сільського населення;
- 6) враховувати природно-кліматичні особливості регіонів України в розміщенні сільськогосподарського виробництва;
- 7) змістити акценти державної підтримки аграрного сектору економіки на стимулювання розвитку науки та поширення інновацій.

Глобалізація економіки потребує розроблення нових методологічних підходів до формування моделі інноваційного розвитку національної економіки й аграрної зокрема (рис.).

Побудова загальної моделі економічного розвитку аграрного сектору та вибір можливих стратегій повинні базуватися на використанні позитивного досвіду інших країн та враховувати вітчизняні соціально-економічні та природні особливості, забезпечуючи при цьому вимоги національної безпеки. Це питання досліджували багато вітчизняних вчених [4-8].

Особливості впровадження інновацій в аграрному секторі економіки України пов'язані з факторами, серед яких: 1) формування ринку інноваційної продукції сукупністю організацій, колективів, окремих спеціалістів, потенційно спроможних виконувати інноваційну діяльність; 2) низька платоспроможність сільськогосподарських товаровиробників, що не дає їм змогу придбати інновації; 3) недостатнє фінансування під час здійснення трансферу завершених розробок; 4) дефіцит інвестиційного капіталу, що призводить до уповільнення рівня пропозиції інноваційної продукції; 5) відсутність державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників до інноваційного оновлення; 6) низький рівень розвитку інфраструктури ринку інноваційної продукції.

Враховуючи те, що модель інноваційного розвитку повинна забезпечувати рух країни до більш гуманізованого суспільства, її результативність визначається факторами, які свідчать про просування до прогресивної форми функціонування [9]. Логічно, що ці фактори знаходяться в усіх суспільних сферах, а саме політичній, культурній, соціальній, економічній, оскільки саме в їх гармонійному поєднанні полягає гуманізація цивілізації. Якщо спроектувати таку позицію на аграрний сектор економіки, то результативність моделі інноваційного його розвитку вимірюється: по-перше, вдосконаленням усіх його підсистем; по-друге, вкладом у загальний розвиток суспільства (табл. 1). Беззаперечним є і той факт, що модель інноваційного розвитку аграрного сектору не може оцінюватися окремо від загальної моделі інноваційного розвитку країни, адже пріоритети формуються на вищому рівні.

Отож, результативність моделі інноваційного розвитку аграрного сектору економіки може оцінюватися з позиції: 1) економічного зростання [10]; 2) конкурентоспроможності; 3) розвитку людського капіталу; 4) технологічного розвитку; 5) біологічного розвитку; 6) збереження та відтворення біологічних ресурсів території; 7) екологічної безпеки держави та ін. Методологічно базуючись на постулаті, що головною метою інновацій є сукупний соціально-економічний ефект, для оцінки результативності реалізації моделі інноваційного розвитку аграрного сектору економіки виділено види ефектів (табл. 2).

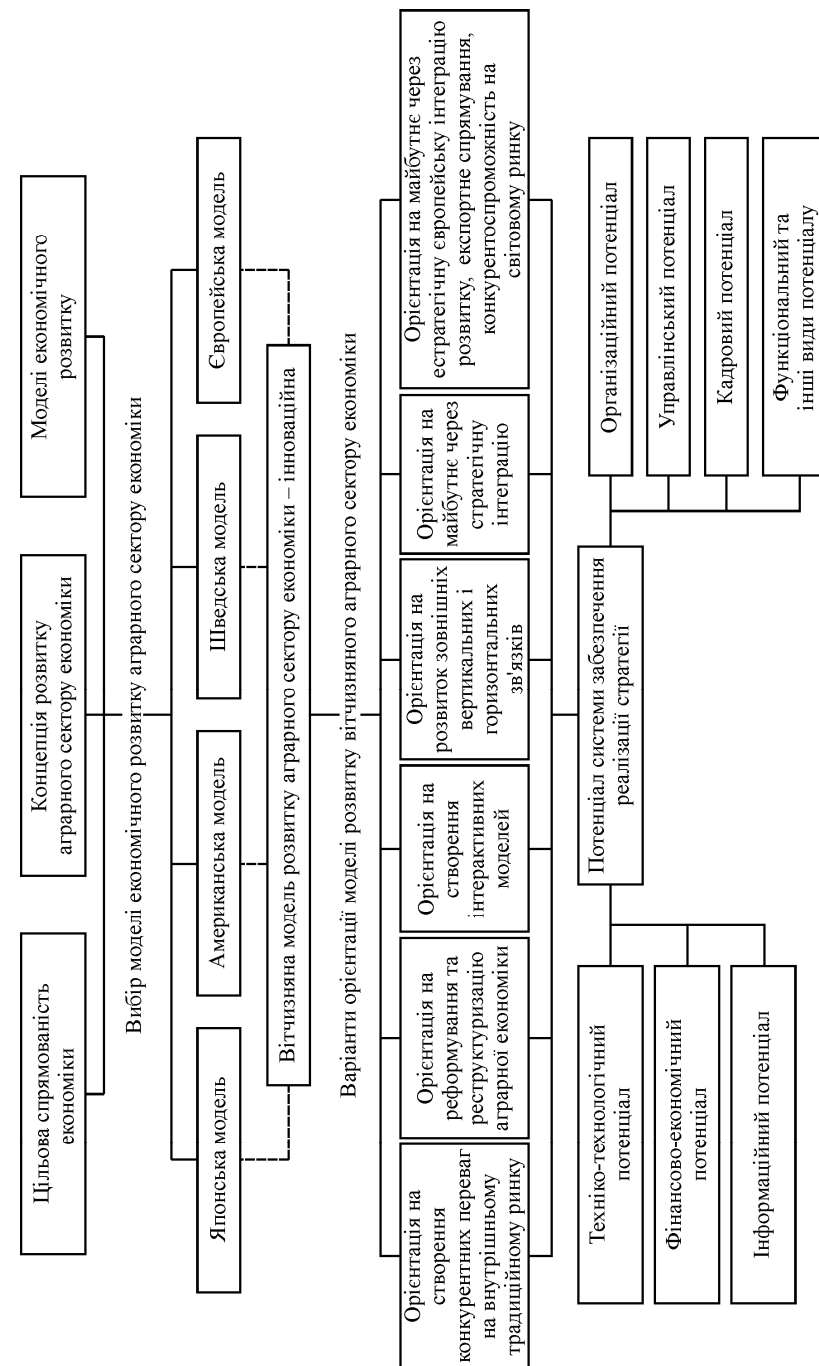

Рис. Формування моделі інноваційного розвитку аграрного сектору економіки

Табл. 1. Очікування суспільства від реалізації моделі інноваційного розвитку аграрного сектору економіки

Сфери, в яких очікуються зміни	Рівень підприємства	Рівень галузі	Рівень держави
Техніко-технологічна	Підвищення техніко-технологічного рівня підприємств. Застосування ресурсозберігаючих техніки і технологій.	Підвищення техніко-технологічного рівня галузі. Застосування ресурсозберігаючих техніки і технологій.	Підвищення техніко-технологічного рівня держави. Застосування ресурсозберігаючих техніки і технологій. Одержання конкурентних переваг щодо певних видів техніки і технологій.
Організаційна	Використання прогресивних форм і методів організації. Підвищення конкурентоспроможності підприємства.	Підвищення інвестиційної привабливості галузі. Створення інноваційних підприємств. Розвиток виробничої інфраструктури.	Підвищення рівня охоплення підприємств інноваційною діяльністю. Покращення інвестиційного клімату. Розвиток венчурного фінансування. Створення інноваційних підприємств. Підвищення інтеграції в системі освіта-наука-виробництво.
Економічна	Одержання визначеного рівня прибутку. Окуліність інновацій. Підвищення продуктивності праці й капіталу.	Відновлення і розвиток аграрного сектора економіки. Збільшення фінансування сектору за рахунок інвестицій, розвитку прогресивних форм фінансування. Збільшення ВВП, виробленого в аграрному секторі. Збільшення кількості прибуткових і конкурентоспроможних підприємств.	Забезпечення продовольчої безпеки. Збільшення ВВП. Збільшення доходної частини бюджету.
Соціальна	Високий рівень оплати праці. Соціальна підтримка працівників. Збереження робочих місць.	Підвищення рівня життя сільського населення. Підвищення рівня освіти та інтелектуалізації сільського населення. Збереження і розширення робочих місць. Підвищення рівня соціальної підтримки сільського населення. Розвиток соціальної інфраструктури. Покращення здоров'я населення через споживання безпечної продукції.	Підвищення рівня життя сільського населення. Підвищення рівня освіти та інтелектуалізації сільського населення. Збереження і розширення робочих місць. Підвищення рівня соціальної підтримки. Розвиток соціальної інфраструктури. Покращення здоров'я населення через споживання безпечної продукції.
Екологічна	Безпечні умови праці. Екологічні безпечні техніки і технології.	Відновлення родючості ґрунтів. Відновлення кількісно-якісних показників водних ресурсів. Виробництво і споживання екологічно безпечної продукції. Покращення параметрів навколишнього середовища.	Збереження і відновлення природних ресурсів. Покращення параметрів навколишнього середовища. Виробництво і споживання екологічно безпечної продукції.

Табл. 2. Характеристика ефектів від реалізації моделі інноваційного розвитку аграрний підприємств

Вид ефекту	Характеристика ефекту	Індикатори макрорівня
Техніко-технологічний ефект	Полягає в досягненні аграрним сектором певного визначеного рівня техніки і технологій	Індикатори макрорівня
Економічний ефект	Полягає в досягненні задекларованого рівня основних економічних показників діяльності	Індикатори макрорівня
Соціальний ефект	Вимірюється системою показників, які характеризують рівень добробуту та здоров'я населення, зміну характеру і покращення умов праці, підвищення рівня інтелектуалізації суспільства	Індикатори макрорівня
Екологічний ефект	Покращення параметрів навколишнього середовища, збереження та відновлення природних ресурсів	Індикатори макрорівня
Біологічний ефект	Створення нових видів рослин та порід тварин, здатних задовольняти потреби суспільства на більш високому рівні	Індикатори макрорівня
Організаційний ефект	Виявлення синергії за впровадженнями інновацій	Індикатори макрорівня
Динамічний ефект	Забезпечення соціально-економічної системи переваг від реалізації моделі інноваційного розвитку	Індикатори макрорівня

Висновки. Вмотивовано, що на державному рівні необхідно модернізувати систему підтримки інноваційної діяльності за допомогою механізмів кредитної, податкової, бюджетної політики, запровадити пільгове поле діяльності під час створення та використання нових технологій.

Для обґрунтування удосконалення системи організації та управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств за умови вибору одного з трьох способів організації інноваційної діяльності (на основі внутрішньої організації, зовнішньої організації з допомогою контрактів чи венчурів) сформовано концепцію створення інноваційної підприємницької структури, яка на основі потенціалу власного підприємства або на основі об'єднання потенціалів підприємств дає змогу з'ясувати потенціал інноваційної структури суб'єкта господарювання, тобто можливості самофінансування розвитку, система управління яким полягає у трансформативній відносно модернізованих вимог господарювання агроформувальних через використання односторонніх або двосторонніх партнерських відносин інноваційних підприємницьких структур.

Ефективність інноваційної діяльності як на односторонній основі, так і за допомогою співпраці господарюючих одиниць за цією концептуальною моделлю досягається на основі аналітичного осмислення показників стосовно вимірів (кількісних та якісних) ефекту, що очікується, ще до створення інноваційної підприємницької структури, що дає змогу якомога ширше використати інформаційний та аналітичні елементи процесу прийняття рішення про створення інноваційного агроформування.

Література

1. Интеллектуальная собственность в Украине, правовые основы и практика. – В 4-х томах. – К. : Вид-во "Ін Юре", 1999. – 236 с.
2. Стецюк П.А. Методологія аналізу фінансування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств / П.А. Стецюк // Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – Сер.: Економічні науки / за ред. В.А. Рудьова. – Мелітополь : Вид-во Мелітополь. типографія "Люк", 2009. – № 7. – 342 с. – С. 119-125.
3. Куласць М.М. Удосконалення інноваційної підприємницької діяльності: рис., табл. (Фінанси та фінансова інфраструктура) / М.М. Куласць та ін. // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – К. : Вид-во ТОВ "Ред. міжнар. наук.-виробн. журналу "Економіка АПК". – 2009. – № 5(175). – С. 76-87.
4. Іртіщева І.О. Побудова інноваційних моделей регіональної агропродовольчої сфери на інтеграційній основі / І.О. Іртіщева // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – К. : Вид-во ТОВ "Ред. міжнар. наук.-виробн. журналу "Економіка АПК". – 2009. – № 9(179). – С. 39-42
5. Іртіщева І.О. Регіональний інноваційний розвиток агропродовольчої сфери: сучасний стан та завдання управління / І.О. Іртіщева // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – Львів : Вид-во ІРД НАН України. – 2009. – № 4(54). – С. 71-79
6. Карноух Г.А. Бюджетное финансирование научно-технической деятельности в Украине. / Г.А. Карноух // Инновационная политика Украины: экономические проблемы формирования. – К. : Вид-во АН Украины, Институт экономики, 1993. – 259 с.
7. Кісіль М.І. Інвестиційна та інноваційна складові доктрини аграрної політики України / М.І. Кісіль // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – К., 2008. – № 7. – С. 82-87.
8. Коденська М.Ю. До питання інноваційного розвитку сільського господарства України / М.Ю. Коденська // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Сер.: Економічні науки. Сільськогосподарські науки. Технічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДАУ. – 2005. – Вип. 2(30). – С. 91-96
9. Червінська Т.М. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу АПК України / Т.М. Червінська // Проблеми науки : міжгалузевий наук.-техн. журнал. – К. : Вид-во КиївЦНТЕІ МОН України, ЦДІПН ім. Г.М. Доброва НАН України. – 2008. – № 4. – С. 26-31.
10. Крейдич І.М. Дослідження показників та критеріїв оптимальності забезпечення інноваційного розвитку підприємства / І.М. Крейдич, С.А. Ткаченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. – Сер.: Економічні науки. – 2009. – Вип. 16. – Ч. 2. – С. 147-151.

Прокопенко Н.С., Громов А.А. Казначейское обслуживание государственной поддержки развития инновационного предпринимательства в сельском хозяйстве

Доказано, что система целенаправленных инвестиций государства в инновационные проекты способна вывести отрасль на качественно новый уровень конкурентоспособности, обеспечив при этом рентабельное производство сельскохозяйственной продукции, его оптимальное соотношение, обновление и сохранение природных ресурсов. Также отмечено, что стимулирование национальных сбережений и инвестирование инноваций – это основной механизм, с помощью которого государство может активизировать процессы развития, которые детерминированы с нарушениями в основном капитале страны и стабильным спросом на продукцию. Аргументировано, что модель инновационного развития аграрного производства должна прежде всего иметь социально-экономический характер, потому что изменения, которые обуславливают процессы экономического развития, должны обеспечивать улучшение уровня жизни населения, а также решать и сопутствующие проблемы (миграция из сел в города, обеспечение учебы в течении всей жизни, структурные изменения возраста населения и др.). Определены факторы внедрения инноваций в аграрный сектор экономики Украины. Исследованы условия разработки и последовательной реализации долгосрочной стратегии инновационного обновления сельскохозяйственного производства.

Ключевые слова: казначейское обслуживание, государственная поддержка, инновационное предпринимательство, сельское хозяйство, модель инновационного развития, инвестиции.

Prokopenko N.S., Gromov A.A. Treasury Maintenance of the State Support of Innovative Enterprise Development in Agriculture

The system of purposeful investments of the state in innovative projects is well-proven to be able to show out industry on a qualitatively higher competition level, providing the cost-effective production of agricultural goods, its optimal correlation and renewal and maintenance of natural resources. The stimulation of national economies and innovative investing is marked to be a basic mechanism, by means of that the state can activate the processes of development determined with violations in the fixed assets of the country and permanent demand on products. The model of innovative development of agrarian production is argued to have socio-economic character first of all, in fact changes that will entail the processes of economic development must provide the improvement of standard of living of population, and also to settle concomitant problems (migration is from villages to the city, providing life-long education, structural changes in the layers of population etc.). The factors of introduction of innovations are certain in the agrarian sector of Ukraine's economy. The terms of development and successive realization of long-term strategy of the innovative updating of agricultural production are investigated.

Key words: treasury service, state support, innovative enterprise, agriculture, model of innovative development, investment.

УДК 338.439.5:636:658.8(312) Доц. М.В. Місюк, д-р екон. наук – Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський

ФУНКЦІІ МАРКЕТИНГУ НА РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Обґрунтовано основні функції маркетингу на ринку продукції тваринництва та їх вплив на задоволення потреб населення країни продукцією тваринництва високої якості власного виробництва. Маркетинг, крім орієнтації на наявний попит, передбачає підвищення якості продукції та удосконалення цінової політики на продукцію, тобто формування мотиваційного фактора для підвищення попиту споживачів. Трансформація комплексу маркетингу на ринку продукції тваринництва відбувається шляхом цілеспрям-